

FORUMUL ROMÂNIA JUNĂ

CULTURĂ

VIZIUNE PENTRU ROMÂNIA VIITOARE (2030)

OBSTACOLE. SOLUȚII. MĂSURI. RESPONSABILITATE

„În România anilor 2030, cultura va reprezenta un domeniu competitiv în care diversitatea și caracterul de sinteză al culturii vor fi promovate, iar investițiile private și parteneriatele de tip public-privat, un succes.”

„În România anilor 2030, produsele culturale și autenticitatea acestora vor fi recunoscute și apreciate de un public educat și sprijinit de producători și traducători de cultură valoroși.”

La baza conturării unei viziuni comune despre cum va arăta cultura românească în 2030 a stat ideea de asumare și de dezvoltare a formei și a fondului domeniului cultural actual. Astfel, grupul „Cultură” a căutat să identifice noi forme instituționale, strategii culturale alternative, inițiative comunitare sau idei specifice de proiecte care să antreneze implicarea cât mai multor actori în dezvoltarea diverselor paliere ale domeniului culturii. Grupul „Cultură” susține nevoia inovației în vederea construirii unei viziuni coerente de dezvoltare națională în sfera culturii, care să conducă, pe termen lung, la transformarea culturii într-un domeniu competitiv în care vor fi promovate diversitatea și caracterul de sinteză al culturii, iar investițiile private și parteneriatele de tip public-privat vor fi derulate succes. Într-un astfel de context, produsele culturale și autenticitatea lor vor fi recunoscute și apreciate de un public educat, sprijinit în mod activ de producători și traducători de cultură valoroși.

OBSTACOLE PENTRU ROMÂNIA

Discuțiile din cadrul grupului „Cultură” (GE CUL) s-au concentrat în prima zi pe explorarea situației prezente din spațiul cultural românesc. Prin prisma experiențelor proprii ale participanților –moderatori și membri ai grupului deopotrivă– au fost făcute o serie de observații a căror esență este redată mai jos, sub formă de gânduri sau frânturi de gânduri, așa cum s-au articulat ele în timpul discuțiilor. Acestea reprezintă puncte de vedere pe care GE CUL și le asumă, colectiv și individual.

Prin demersul său, GE CUL nu a căutat diagnosticarea exhaustivă și definitivă a culturii românești contemporane, ci o analiză a domeniului în România anului 2011, așa cum este văzută de membrii acestui grup, în calitate de producători, mijlocitori și consumatori de cultură.

Cultura e la baza individului.

Limba română se urâtește.

Când o societate nu mai deosebește binele de rău...

Suntem o formă fără fond, trecem printr-o criză identitară.

România e o țară dezarticulată.

Românul se desconsideră, crede că suntem o lume pierdută.

Ne place să ne lamentăm și să deconstruim. Inițiativa și voluntariatul sunt rare și adesea luate în derâdere.

Suntem moderni, antimoderni?

Globali, tradiționali?

Ce căutăm?

Cum separăm valorile de nonvalori? Cum și cine stabilește ce este o valoare?

Disjunctia totală dintre cultură și piață.

Puțini facilitatori între produsul cultural și consumatorul de cultură.

Cultura rămâne un domeniu politizat și încă rigid la nivel instituțional.

Lipsa inovației.

PARTICIPANȚI

Adriana Gheorghe
Alexandra Emilia Bucur
Andreea Dragnea
Andreea Iorga
Cristina Anamaria Ștefan
Delia-Vasilica Crăciun
George Grigoriță
Georgeta-Alexandra Ciucă
Ioana Ivanov
Ioana Moldovan
Nona Beicu
Ramona Păduraru
Rebecca Luiza Stelea
Ruxandra Todosi

MODERATORI

Doina Ruști
Eugen Simion
Francisc Mraz
Radu Vișan
Vintilă Mihăilescu

ORGANIZATORI

Andreea-Ema Stoian
Dragoș Preda

Nu-mi pot face meseria, în România.

Lipsa de normalitate și de încredere din relația – diaspora - românii din țară.

Cultural ne putem reabilita, armoniza, scăpând de mentalitatea de dispreț.

Cultura înseamnă experimentare.

Romania este o țară plină de țări.

Suntem o cultură de sinteză pe care nu ne-o asumăm.

Atenția asupra valorilor noastre e târzie și fără spirit critic.

Hai să redefinim cultura, e nevoie de așa ceva!

Suntem în pragul unei schimbări esențiale. Viitorul va arăta altfel.

Confrunțați — în cadrul primei sesiuni de dezbateri a Forumului *România Jună* — cu descrierea climatului actual al culturii românești, membrii GE CUL au diagnosticat și enunțat, pe lângă factorii facilitatori, o gamă vastă de impedimente situate în calea unei funcționări și evoluții satisfăcătoare a României pe plan cultural, în următorii 20 de ani.

I. Mentalul colectiv

- transferul deficitar al informației de la generațiile vechi la cele noi, opacitatea tinerilor față de valorile și contribuțiile generațiilor precedente
- comportamente de ignoranță, mimetism și agresivitate, lipsa de implicare, fuga de responsabilitate.

II. Nivelul educativ

- discrepanța dintre capitală, respectiv marile orașe și mediul rural - micro-urban, în ce privește unitatea și calitatea programelor educative, a activităților și a infrastructurii culturale
- minimalizarea/absența educației non-formale la nivel național (de exemplu, a taberelor de creație, a programelor de instruire online, a artei dramatice în licee, a cultivării muzicale și artistice în general)
- neglijarea interdisciplinarității și a dialogului intercultural.

III. Managementul cultural

Pe acest segment de analiză a obstacolelor, GE CUL s-a concentrat asupra aspectelor legate intermedierea căilor de legătură dintre producătorii de cultură—adică totalitatea artiștilor, comunităților, cultelor, oamenilor de știință etc., activi în domeniu—și consumatorii de cultură. Astfel, obstacolele identificate au fost:

- insuficiența rețelei de profesioniști de nivel înalt, a managerilor, a traducătorilor de cultură—specialiști în domeniu care, prin diferite mijloace aplicate, apropie produsul cultural de publicul larg—și a comunicatorilor culturali
- incapacitatea aparatului cultural de a absorbi specialiști formați în aceste profesii
- lipsa implicării și-a mobilizării sociale, lipsa voluntariatului cultural
- folosirea deficitară a tehnologiei în comunicare (i.e., calitatea disputabilă a programelor, articolelor și emisiunilor canalelor media în diseminarea produselor culturale)
- ineficiența funcției de traducător cultural a mass-mediei, în relația dintre public și oameni de cultură — absența unui ton multicultural, a direcțiilor de comunicare multiculturală.

IV. Nivelul reprezentat de autoritățile și instituțiile

publice

La acest nivel, GE CUL a reflectat cu precădere asupra obstacolelor următoare:

- stadiul de dezvoltare a infrastructurii culturale actuale — de exemplu, Bucureștiul continuă să fie una din cele mai sărace capitale europene în săli de spectacole (i.e., de patru ori mai puține decât în Budapesta și mult mai modeste față de oferta din Sofia sau din Varșovia)

Prin infrastructură culturală înțelegem totalitatea dotărilor socio-culturale la scală națională, constând în: instituții de învățământ și centre educaționale, săli de teatru/operă/spectacole și evenimente, centre culturale și case de cultură (fie de stat, fie independente).

- insuficiența — stringentă — a alocărilor bugetare pentru obiective culturale
- dificultăți și piedici ridicate de legea sponsorizării și a mecenatului, de legea parteneriatului public-privat.

Legislația actuală nu oferă beneficii fiscale reale susținătorilor culturii (sponsori sau mecena), elimină licitațiile și condiționează abuziv acționarea în justiție a neregulilor (legea parteneriatului public-privat).

- politizarea funcțiilor publice - culturale, lipsa de transparență
- nivelul scăzut al investițiilor în infrastructura culturală (în centre de creativitate, centre de creație, teatre, opere, săli de spectacol, programe educative etc.).

SOLUȚII PENTRU ROMÂNIA

În identificarea principalelor direcții de acțiune, grupul de expertiză „Cultură” a avut în vedere faptul că primul pas în implementarea propunerilor raportului constă în implicarea, atât personală cât și profesională, a membrilor săi. Deoarece, în momentul de față, inițiativele din domeniul culturii care se adresează autorităților și instituțiilor publice sunt, de cele mai multe ori, tergiversate din cauza birocrăției și a sistemului de bugetare, am ales să dezvoltăm principalele direcții care oferă oportunități semnificative de a genera schimbare prin inițiative de tip *grass root*—inițiative “la firul ierbii”, adică la nivel local, în raport cu centrul activității politice majore. Astfel, GE CUL a răspuns problemelor identificate anterior pe trei paliere, denumite în continuare priorități.

Prioritatea I : Dezvoltarea și valorificarea resurselor umane specializate

ÎMBUNĂTĂȚIREA COMUNICĂRII AGENȚILOR CULTURII (SPECIALIȘTI, PUBLIC LARG, INVESTITORI)

GE CUL consideră oportună crearea unui cadru pentru valorificarea și dezvoltarea resurselor umane specializate prin crearea unei platforme de comunicare. Aceasta va asigura o mai bună articulare și susținere reciprocă a specialiștilor din domeniul culturii.

Privind mijloace de realizare a acestei propuneri, este necesară inițierea unui grup de inițiativă care să pună la punct și să promoveze un sistem de relaționare, o bază de resurse (tehnice, fizice, teoretice, legislative etc.). Acesta

va identifica valori și va defini atitudini constructive în realizarea platformei.

Beneficiile unui astfel de sistem vor fi cel puțin două. Pe de-o parte, va fi realizată o *interconectare a specialiștilor din diverse zone ale culturii*. În acest fel, probabilitatea de recunoaștere a acestora, ce va putea facilita, în principiu, relația producător de cultură — manager cultural, va fi mai însemnată. Pe de alta, acest sistem va putea servi la *identificarea și promovarea de valori și modele*.

Prioritatea II : Dezvoltarea interesului pentru cultură

ACTIVAREA CULTURALĂ A MASELOR

Dezvoltarea interesului pentru cultură și crearea unei piețe educate, prin activarea culturală a maselor rezultă din *necesitatea apropierii*

culturii de comunitate și din nevoia de a-i atribui celei dintâi un rol educativ și formativ pentru societate. Este important de menționat că, în acest context, conceptului de cultură de masă nu îi este atribuit înțelesul de cultură mediocră, populistă, fără reprezentare și substanță.

Acest obiectiv se va putea realiza prin selecția, aprobarea și implementarea de programe coerente pentru educația formală și non-formală (încurajarea creativității și a formelor alternative de învățare), prin stimularea implicării familiei, a liderilor și formatorilor de opinie din cadrul comunității și prin dezvoltarea infrastructurii culturale. Totodată, inițiativele culturale locale și independente și voluntariatul sunt modalități la fel de viabile pentru urmărirea priorității menționate mai sus și pentru restabilirea relației comunicare–promovare–media (i.e., un limbaj multicultural și adecvat care să includă cultura în domeniile de interes general). Exemple de asemenea inițiative includ proiectul educativ „Clasic e fantastic”, centrul cultural comunitar din Pantelimon, București: „Make a Point” sau centrul comunitar cu rol educativ și de sprijin pentru comunitatea din Rahova, București: „La Bomba”.

Printre beneficiile unei astfel de abordări pot fi menționate *industrializarea culturii prin intermediul producătorilor, intermediarilor și consumatorilor la scală largă*, ce se vor supune unui sistem de eficientizare și valorificare culturală. De

asemenea, un alt beneficiu va putea fi formarea unui public care să aprecieze cultura și care să îi dea un caracter trans-generațional, dar și a unei culturi care să reziste schimbărilor externe și să fie mai apropiată de percepția maselor.

În acest context, *rolul unui Mecena în cultură este foarte important*. Acesta este “ochiul educat” care poate separa valorile de nonvalori, iar prin puterea sa financiară, poate să le susțină. Într-o cultură de masă, el are totodată puterea—dată de capitalul său de autoritate—de a lega zona înaltă a culturii de periferia sa, dinamizând și diversificând astfel domeniul.

Prioritatea III : Îndreptarea practicilor în cultură

CULTURA CA SUBIECT DE POLITICĂ PUBLICĂ

Cultura ar trebui percepută ca un subiect al politicilor publice și al responsabilității sociale (a companiilor, organizațiilor și nu numai), și deopotrivă ca domeniu economic. Îndreptarea practicilor în cultură se poate realiza prin „advocacy”, prin strategii alternative și prin instruirea managerilor culturali.

CADRU LEGAL TRANSPARENT ȘI MONITORIZABIL

În acest sens, este necesară crearea unui cadru legal transparent și ușor monitorizabil, care să reglementeze statutul angajaților în diversele zone de activitate culturală. Totodată, este esențială transparentizarea și promovarea sistemului de finanțare publică în domeniu, precum și includerea investițiilor în infrastructura culturală, ca priorități în bugetele publice.

IMPLICAREA COMUNITĂȚII ÎN INIȚIATIVE CULTURALE

În paralel cu dezvoltarea sistemului public, construirea unui cadru non-formal, care să faciliteze implicarea comunității și *aportul de inițiative independente*— cu un rol semnificativ în dinamizarea/vitalizarea mediului cultural căruia se adresează (orașe, regiuni, județe, național, etc.) —este la fel de importantă.

FORMAREA MANAGERILOR CULTURALI

Nu în ultimul rând, este demnă de menționat nevoia acută de formare de manageri culturali: manageri de proiect, comunicatori, promotori și agenți – o nouă categorie profesională care să preia presiunea promovării, a relațiilor cu publicul și a problemelor organizatorice de pe umerii producătorului cultural, care, în sistemul actual, nu dispune de pregătirea necesară în acest sens.

Printre beneficiile îndreptării practicilor în cultură pe palierele abordate pot fi menționate câteva. De pildă, transparentizarea sistemului de alocare a fondurilor pentru proiectele culturale va duce la atragerea de investiții, la motivarea inițiatorilor culturali să dezvolte și să implementeze concepte/ produse/ mișcări culturale de o calitate înaltă. De asemenea, promovarea și facilitarea de acte culturale în comunități va conduce la culturalizarea în masă, la formarea publicului consumator de cultură. Existența de manageri culturali va determina crearea unui sistem de promovare culturală în conformitate cu standardele europene, asigurând recunoașterea corectă a conceptului producătorului cultural.

MECANISME DE IMPLEMENTARE A SOLUȚIILOR

Prioritatea I : Dezvoltarea și valorificarea resurselor umane specializate

ÎMBUNĂTĂȚIREA COMUNICĂRII AGENȚILOR CULTURII

- Crearea unei platforme adresate specialiștilor din domeniul culturii

Aceasta este o măsură *pe termen scurt* ce va putea lua forma unui forum și portal online de resurse în materie de legislație, bune practici, cercetare și resurse disponibile.

- Crearea unei platforme dedicate publicului larg

Această măsură ce va putea fi realizată pe termen scurt și va presupune comunicarea în spațiul virtual a calendarelor de evenimente culturale locale, regionale și naționale, a localizării lor și a resurselor culturale disponibile.

- Crearea unei platforme adresate potențialilor investitori

Aceasta va putea fi realizată pe termen scurt și se va axa pe inventarierea resurselor existente, pe atragerea de sponsorizări active, precum și pe campaniile de CSR.

- Organizarea de evenimente și conferințe pentru schimb de experiență

Aceasta este o măsură pe termen mediu ce va facilita comunicarea bunelor practici acumulate în cadrul implementării măsurilor menționate mai sus.

- Crearea unei rețele de profesori vocaționali ca agenți ai schimbării

Această măsură, a cărei punere în practică este prevăzută pe termen mediu, presupune, mai întâi, constituirea unui grup de inițiativă care să promoveze ideea unei mai bune reglementări a profesiilor și a formării și să coordoneze proiecte relevante la nivel local.

Prioritatea II : Dezvoltarea interesului pentru cultură

ACTIVAREA CULTURALĂ A MASELOR

Măsurile și acțiunile alese pentru aplicarea acestei soluții ca răspuns obstacolele identificate la nivelul mentalului colectiv și la nivel educativ au fost următoarele:

- Dezbateri publice

Această măsură, ce poate fi realizată pe termen scurt, poate fi inițiată printr-un proiect pilot de introducere a unui „minut de cultură” pe canalele de televiziune.

- Încurajarea participării familiale la cultură

Punerea în aplicare a acestei măsuri proiectate pe termen scurt va putea fi inițiată, de pildă, prin demararea unui proiect inițial sub forma „abonamentelor de familie” la activități culturale și sub forma promovării jocurilor de societate în spațiul public.

Pe lângă măsurile pe termen scurt amintite mai sus, GE CUL a propus și măsuri mai complexe, ce impun o implementare *pe termen mediu* și contribuția unei palete mai variate actori din mediul public, privat și nonguvernamental.

- Crearea de centre comunitare de creație și de informare culturală
- Crearea de centre de excelență în cultură
- Diversificarea ofertei de activități extracurriculare (proiect pilot formulat: „un pian în fiecare școală”)
- Cursuri și ateliere de cultură (proiect pilot ales: „Cerc de basme, legende, mitologie”)
- Introducerea consilierii în materie culturală
- Organizarea de concursuri de talente

Propunerile *pe termen lung* ale GE CUL vizează schimbarea atitudinii generale față de spațiul public.

- Evenimente de promovare a responsabilizării individuale și colective față de spațiul public
- Campanii de comunicare în masă pe durata a două decenii cu privire la valorile umane și culturale fundamentale.

Prioritatea III : Îndreptarea practicilor în cultură

CADRU LEGAL TRANSPARENT ȘI MONITORIZABIL

Pe termen lung, măsurile formulate de GE CUL în acest context se referă la:

- Advocacy în sprijinul actualizării cadrului legislativ cu normele europene (în ceea ce privește, de pildă, mecenatul, finanțarea din surse private, parteneriatul public-privat)
- Advocacy pentru transparentizarea și eficientizarea sistemului de finanțare publică (pe aspecte ce țin de procesul de selecție, de audit și de raportare în privința proiectelor culturale)

IMPLICAREA COMUNITĂȚII ÎN INIȚIATIVE CULTURALE

Pe termen mediu, GE CUL a luat în considerare următoarele măsuri pentru stimularea implicării comunităților în cultură:

- Crearea de Strategii alternative de dezvoltare unui cadru non-formal pentru facilitarea implicării comunităților în activități culturale
- Inventarierea bunelor practici în materie și identificarea resurselor pentru acțiuni de stimulare a implicării comunităților în activități culturale
- Cooptarea liderilor de opinie formali și informali în acest tip de demers
- Crearea unor centre de cultură alternativă.

RESPONSABILITATEA GENERAȚIEI TINERE

Grupul de lucru „Cultură” a identificat o serie de acțiuni specifice ce vor putea fi derulate de membrii grupului și care sunt menite să vină în sprijinul soluțiilor la problemele identificate de-a lungul dezbaterilor. În acest scop, membrii GE CUL intenționează să păstreze o legătură strânsă pentru ca ideile discutate să se transforme în proiecte ce vor putea fi implementate ulterior. Este de menționat, totuși, că inducerea schimbărilor formulate ca dezirabile pentru România anilor 2030 va avea nevoie de implicarea unei palete cât mai largi de actori relevanți și de o receptivitate publică importantă la nivel național.

În acest context, GE CUL și-a asumat o serie de responsabilități, pe termen scurt, mediu și lung.

Pe termen scurt...

Membrii grupului vor face apel la toate resursele personale și la mijloacele de comunicare disponibile pentru a promova prezentul Raport, pentru a se implica activ în dezbaterile publice ce vor urma și pentru a menține contactul și rolul de grup de inițiativă al proiectului privind platforma de comunicare.

Pe termen mediu...

Membrii GE CUL vor căuta parteneri, finanțatori și experți pentru proiectele cu șansele cele mai mari de reușită - fie în forma propusă, fie în forma amendată în urma dezbaterilor publice. De asemenea, aceștia se vor implica în derularea proiectelor și vor susține, prin mijloacele și resursele disponibile, eventuale proiecte viitoare care vor contribui la îndeplinirea aceluiași obiective.

Pe termen lung...

Participanții din cadrul GE CUL vor identifica resursele și mijloacele de a sprijini inițiative similare sau complementare, se vor implica activ în soluționarea neregulilor și practicilor defectuoase din domeniul cultural în care își desfășoară activitatea.

